RADOMER KIELCER LEBEN № 12 (182) „Należytość pocztową uiszczona ryczałtem" ראדאמער קעלצער לעבען

ראדאמער-קעלצער לעבען

פרייז 10 גראשען.

אדרעס
פון „ראדאמער-קעלצער לעבען"

Redakcja i Administracja
„Radomer Kielzer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אנאנסען פרייזן!

איין מילימעטער שורה: פאר'ן טעקסט 20 גר.
„ „ „ אין „ 40 „
„ „ „ נאכ'ן „ 18 „

די ערשטע זייט ענטהאלט 8 שפאלטען
אין טעקסט און לעצטע זייט 4 „

1-go kwietnia 1927 r.

ראדאם פרייטאג כ"ח אדר ב' תרפ"ז פאר'ן אינהאלט פון טעקסט אין די אנאנסען איז די רעדאקציע ניט פעראנטווארטליך

שיינדיל ראזענבלאט
שאול רובין
געהייראט
תל-אביב 24 מערץ 1927

צו דער חתונה פון אונזער ליבע טאכטער און שוועסטער
שיינדיל מיט ה' שאול רובין (תל-אביב)
שיקען מיר אייך אונזערע הארציגסטע ברכות, זאל אייער
פעראייניגונג אייך אייביגע צופרידענהייט ברענגען.
עלטערן, שוועסטער און ברידערן
ראזענבלאט.

Z intencji zaręczyn
p. **Artura Wajnberga** z p. **Ewą Zylbersztajnówną**
życzymy aby Ich nowa droga życia była usłana kwiatami.
TENENBAUMOWIE.
Rwańska № 19

צו די תנאים פון ה'
מ. נוסבאום מיט פר"ל מאניע ווייס
וואונשען א הערצליכען מזל-טוב און פיל גליק.
יונה בירענבוים
עט פאמיליע.

א הארציגען מזל-טוב צו דער פערלאבונג פון מיין
געשעפט'ס-פיהרער ה'
מ. נוסבאום מיט פר"ל מאניע ווייס
זאל גליק און צופרידענהייט אייביג בעגלייטען
זייער נייעם לעבענס-וועג.
חיים בירענבוים עט פאמיליע.

צום פערלאבונג פון מיין ג. חבר
ה' משה נוסבאום
מיט פרל' **מאני** ווייס
ווינש איך פיעל גליק און צופרידענהייט.
אברהם ריישער.

כשר לפסח **קאנקורענץ!** כשר לפסח
וויין, מעד, י"ש, כרמל
די לאנג עגזיסטירענדע פירמע
„ירמיה ראזענבערג" (וואלאווע 21)
איז פארזעהן אויפ'ן קומענדען פסח מיט א גרויסן אויסוואהל פון פערשידענע
וויינע אויסלענדישע און אינלענדישע, מעד,
י"ש 90° — 96° ווי אויך כרמל.
די רעעלקייט און כשרות פון דער פירמע איז אלגעמיין בעקאנט דעריבער קויפט
נור ביי **ירמיה ראזענבערג** וואלאווע № 21

צו דער פערלאבונג פון מיין קאלעגע
מ. נוסבאום
מיט פר"ל מאניע ווייס
וואונש איך די הארציגסטע גליק און
אייביגע צופרידענהייט.
לעאן קאלטמאן.

Z okazji zaślubin
p. **Ireny Fiszmanówny**
– z p. –
Mieczysławem Rottszteinem
w Lublinie
Serdeczne życzenia beztroskiej
przyszłości zasyła
Hanka Sobel.

די ראדאמער אבטיילונג פון דער געזעלשאפט **„טאז"**
מאכט בעקאנט, אז דעם 15 אפריל ד. י. ווערט געעפענט
אויף דלוגא 24 א היגיענישער פאלקס-אוניווערזיטעט. יעדע וואך
(פרייטאג, פון 8 ביז 9 צו אווענט) וועלען פארקומען פאפולערע
לעקציעס, וועלכע וועלען געהאלטען ווערען דורך לעקטארען-
דאקטוירים. די ערשטע פארלעזונג קומט פאר דעם 15 אפריל ד. י.
פרייטאג, פינקטליך 8 אווענד פון **ד"ר יעקב פאמראק** א. ד. ט.
„דער קאמפף געגען שווינדזיכט אין די פאבריקען און ווארשטאטען"
(מיט ליכט-בילדער). איינגאנג אומזיסט פאר אללע!

אנו מביעים את השתתפותינו בצערו העמוק של חברנו
משה פרנקל
על מות **אמו**
בהשיג את מכרתך תמצא את הנחמה.
תל-אביב (א"ו) תרפ"ז **יפה רוזנבלט ושאול רובין**

אויף פסח וויין און קאניאק

„כרמל"

פיעל אדער ווייניג-עטוואס **„כרמל"-וויין**
מוז זיך געפונען אויף יעדען יודישען טיש.
„כרמל" וויין איז גוט, נאטירליך און
כשר לפסח אפילו למהדרין מן המהדרין.
די שוין-מאריסע פון ארץ ישראל'דיגען **אמת'ן**
„כרמל"-וויין איז 2 „מרגלים" טראגען
דעם אשכול (אשכול ענבים אחד וישאהו במוט בשנים
במדבר י"ג כ"ג).

נאך קורצע ליידען איז אין עלטער פון 72 יאהר געשטארבען דעם 3 30 1927
הערשיל באנקער ז. ע. (הריז אייגענטימער אין ראדאם)
וועגען דעם שרעקליכען פערלוסט זענען מודיע די אין טרויער פערבליבענע
פרוי, זיהן, טאכטער, איידעם, שניר און פאמיליע.

וואהלען צו א נייעם שטאדט-ראט.

דאס אינערן מיניסטעריום האט פעראָרדענט פינאנדערצולאזען דעם שטאדט-ראט אין ראדאם. אין די מאטיווען פון דער פעראָרדנונג ווערט געזאגט, אז די שטאדט-פערוואלטונג האט זיך נישט גערעכנט מיט'ן בודזשעט און האט געפיהרט א שלעכטע ווירטשאפט. דער וואיעוואדא איז בעאויפטראגט געווארען דורכצופיהרען נייע וואהלען.

ווי עס איז צו זעהן פון דער פעראָרדנונג, איז דאס פונאנדערלאזען דעם שטאדט-ראט א געשעהענער פאקט, און מיר האבען זיך, אלזא, צו ריכטען צו געהן בקרוב צו די וואהלען פון א נייעם שטאדט-ראט.

די יודישע בעפעלקערונג אין ראדאם קאן פון דער נייער פעראָרדנונג זיין גאנץ צופרידען. מיר האבען פון ביידע שטאדט-ראטען אין משך פון די דריי יאהר, קיין גרויסע ישועות סיי ווי נישט געהאט. אין תחילת בשעת דער שטאדט-ראט און די שטאדט-פערוואלטונג איז פאלשטענדיג געווען בעהערשט פון די פ. פ. ס., זענען די יודישע פאסטולאטען אבסאלוט נישט בעריקזיכטיגט געווארען, נישט אכטענדיג דערויף, וואס די פ. פ. ס. האבען זייער מאיאריטעט געהאט צו פערדאנקען דער אונטערשטיצונג פון די יודישע ראטמענער. ביי אונז איז נאך פריש אין זכרון די אונטאקטישע האנדלונג פון די פ. פ. ס.-שע אנפיהרונג, סיי אין שטאדט-ראט, סיי אין דער שטאדט-פערוואלטונג, בעת די קאנאליזאציע-ארבייט, וואו דער אנטיסעמיטישער קורס איז געגאנגען פאָרווערטס אויפ'ן גאנצען פראנט. מ'האט יודישע ארבייטער אויסגעמיטען אויף שריט און טריט. די שתדלנות פון די יודישע ראטמענער און זייערע תחנונים-אינטערפעלאציעס האבען געהאט ווייניג ערפאלג. א גאנץ פעליג יאהר, ווען די אינוועסטיציע-ארבייט ביי אונז אין שטאדט איז געגאנגען אין פולען ברען און די ארבייטס-ביורעס האבען כסדר פערעגיסטרירט נייע ארבייטער, האבען די יודישע ראטמענער מיט זייערע יושר-אפעלאציעס געוואנדערט פון מאגיסטראט צו דער „אילען" און פון „אולען" צוריק אין מאגיסטראט. איינער האט אבגעשיקט צום צווייטען און דאס שפיעל האט זיך אזוי פערצויגען אין די לאנגע באנק אריין, ביז די ארבייט ביי דער קאנאליזאציע האט שוין געהאלטען נאהענט ביי פערענדיגט ווערען. אין תחילת האבען די יודישע ראטמענער קאקעטירט, האפענדיג מיט דער הילף פון אבעלירען און געבעטען, צו דערגרייכען א רעאלע פערווירקליכונג פאר זייערע גערעכטע פאדערונגען. ווען אבער דאָה אלץ האט ווייניג וואס געהאלפען, האבען זיי ערסט זיך בעשלאסען אויף א מוטיגען און דרייסטען ארויסטריט און סאלידאריזירענדיג זיך מיט די רעכטע אין צענטרום אינ'ם אויסדריקען א אונצוטרוי-וואטום דעם דאמאלסדיגען שטאדט-ראט, זענען די פ. פ. ס'ישע פיהרער אוועק פון רודער און צוזאמען מיט זייער פראקציע האבען זיי געלעגט די מאנדאטען און דימיסיאנירט פון שטאדט-ראט, ווי אויך פון מאגיסטראט.

זינט דעם דאזיגען אקט איז דער שטאדט-ראט געבליבען אין די הענד פון די רעכטע, צענטרום אין די יודען. אבער אויך פון דעם שטאדט-ראט האבען מיר קיין בעזונדערע גליקען נישט צו פערצייכענען. די געזעלשאפט „אולען" האט מיט'ן אנקומען פון היינטיגען פריהלינג אנגעהויבען בענייען איהר נישט פערענדיגטער ארבייט. אבער מיר הערען ווייניג, אז די צאהל פון די יודישע ארבייטער הענד זאל פערגרעסערט ווערען. אויב דער שכר פון דער יודישער קאנסאלידאציע ביים אויסדריקען אונצוטרוי דעם פ. פ. ס'שען שטאדט-ראט זאל הגיפטזעכליך בעשטעהן, אין די עטליכע עטוואס-פערגרעסערטע סובסידיעס וואס דער איצטיגער שטאדט-ראט האט צוגעטיילט פאר יודישע וואהלטעטיגע אינסטיטוציעס, וואלט דאס נאך ווייניג בעפרידיגט אלע איבריגע יודישע פאדערונגען. דאס יודישע צינגעל פון דער וואג-שאל וואלט אין אזא פאל פערהאנדעלט געווארען פאר א צו-ביליגען פרייז. ס'ווערט אויך נאך נישט פערקלענערט דער אומפאנג פון דער יודישער לאקאל-געזעלשאפטליכער איניציאטיוו אין שטאדט-ראט מיט'ן צונעמען 2 יודישע בעאמטע אויף פאסטענס אין איצטיגען מאגיסטראט. נאך נישט דערמיט איז געלעזט אלע לאקאלע יודישע פראגען. דאס איז אפשר 2% פונ'ם גאנצען ככום רעכט און הנחות וואס מיר פערלאנגען פון שט.-ראט, ווי אויך ביי דער שטאדט פערוואלטונג.

מיר קומען דעריבער צים אויספיהר, אז נישט דער פ. פ. ס'ישער און נישט דער לעצטער שטאדט-ראט. אין צוזאמענשטעל פון די רעכטע און צענטרום האבען ארויסגעוויזען א ספעציעלע פערינטערעסירונג פאר אונזערע יודישע פראגען און מיר האבען נישט איבער וואס צו בעדויערען, וואס דער שט.-ראט איז פונאנדערגעלאזט און עס וועלען פארקומען נייע וואהלען.

וואס אנבעלאנגט די יודישע שטעלינג צו די בעפארשטעהענדע שט.-ראט-וואהלען איז אפשר פריהצייטיג צורעדען. די יודיש-געזעלשאפטליכע מיינונג וועט וואהרשיינליך קימען צום אויסדרוק ארום חול-המועד פסח, ווען עס וועט שוין, מסתמא, זיין בעשטימט דער טערמין פון די וואהלען און ווען דער יודישער עולם וועט האבען מעהר געדולד און צייט צו געהן אויף די וואהל-מיטינגען, נישט געקוקט פונדעסטוועגען אויף דער נאך נישט גענוג קלארער יודישער שטעלונג, וועלכע וועט און בעדארף זיך נאך צו אויסקריסטאליזירען, קאנען מיר משער זיין, אז דער אויסגאנג פון שטאדט-ראט-וואלען וועט אויך דאס מאהל זיין דער זעלבער וואס אלע מאהל און די נייע געוועהלטע יודישע ראטמענער וועלען אומגעפעהר בילדען די זעלבע צאהל וואס היינט און אמוואהרשיינליכסטען וועט זיי אויסקומען די זעלבע ראל צו זיין דאס צינגעל אויף דער וואג-שאל. מיר גאראנטירען נאך נישט דערפאר, דאס איז נאר אנ'השערה, וואס האט הינטער זיך א געוויסען גרונד.

די דאזיגע וואהרשיינליכקייט גיעט טאקי פול נאכצודענקען מכח דער אריענטאציע פון די יודישע געזעלשאפטליכע קרייזען און וואס זיי וועלען אננעמען פאר געזאונשענער, צי צוגעהן סעפאראטיגם אין בלאקירען זיך אין איין ליסטע, אדער צוגעהן פונאנדערגעטיילט אויף עטליכע ליסטעס. צוזאגען יעצט א ענדגילטיגע מיינונג וועגען דעם, וואס אין געוויינטלעכער, איז א שווערע אויפגאבע, אין מען מוז אביסעל אונטערווארטען אום כדי זיך נעהנטער צובעקענען מיט דעם כאראקטער און אינהאלט פון דער לאזונג, וואס די די יודיש געזעלשאפטליכע אנפיהרערשאפט וועט ארויסריקען.

לויט דער הערשענדער שטימונג זענען אפשר פערהאן טענדענצען פאר ארויסשטעלען עטליכע וואהל-ליסטעס. צי די שטימונג אבער איז א פראדוקט פון פריהער צוגעטראכטע פראגראמען און לאזונגען, אדער די שטימונג האט בלויז דעם צוועק צושאפען שטימונג פאר די פראגראמען פון נייע געזעלשאפטליכע גרופירונגען -- דאס איז פארלויפיג אומבעוויסט. מיט'ן דערנעהנטערען זיך צום וואהל-פיבער וועט מסתמא די סיטואציע אויפגעקלערט ווערען און דאן וועט בעוואוסט ווערען, צי אונזערע געזעלשאפטליכע כהוער, האבען דורך די צייט עפיס געטוהן. צי זיי האבען טאקי געשוויגען, אדער זיי האבען עפיס אויסגעטראכט, און זיך ארגאניזירט, בכדי צו דער געהעריגע צייט צו ערשיינען אויף דער געזעלשאפטליכע ארענע מיט בלאקען, קאנסאלידאציעס, אדער גאר מיט סעפעראטע וואהל-ליסטעס.

מיט קיין קאנקרעטע לאזונג איז נאך דערווייל קיינער נישט ארויסגעטרעטען. ס'אין א פנים נאך נישט די צייט.

ב. צווייג.

אכטונג! ווילסט זיך עלעגאנט און ביליג קליידען, אכטונג!
זא ווענד זיך צו דער לאנג עקזיסטירענדער פירמע
א. קיילער, ראדאם לובלינער 36,
וועלכע איז פערזעהן צום זומער סעזאן אין א גרויסען אייסוואהל פון
מענער אנצוגער, פאלטעס, גומי מאנטלען
א. א. איך עמפפעהל **מענער הוטען** פון אינלענדישע און
אויסלענדישע פירמעס צו קאנקורענץ פרייזען
פ. ס. איך נעם אויך אן בעשטעלונגען פון אייגענע און אנגעטרויטע סחורות.
ערשטקלאסיגע ארבייט.

די נייעסטע און שעהנסטע
„טאפעטען"
בעדינענד ביליג, פערקויפט
ש. שטיינמאן
ראדאם, לובלינער 21 №
ביטע זיך צו ערקונדיגען!

וועגען אומזאַץ-שטייער.

אין די נאָהנטסטע טעג וועלען זיך צונויפקומען די שאַצונגס-קאָמיסיעס, וועלכע וועלען שאצען דעם אומזאַץ-שטייער פאר'ן יאָהר 1926, און א גרויל כאַפּט אַרום אַלע סוחרים און האנדווערקער, ווייל זיי ווייסען, אז ווי עס זאָל נישט זיין, ווערט אָבגעטהוען אַן עולה געגען זייערע לעבענס-אינטערעסען.

אייגענטליך שטעלט זיך די פראגע, פאַרוואָס איז די שרעק דאָס יאָהר גרעסער ווי תמיד? אויף דעם קענען מיר ענטפערען פאָלגענדעס:

די רעגירונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז אין 1926 יאָהר האָבען די פאבריקען מעהר פּראָדוצירט ווי אין די פאַריגע יאָהרען און האָבען געמאַכט גרעסערע אומזאצען און ממילא דארפט אין די קאסע פון סקאַרב איינפליסען א גרעסערע סומע ווי אין פאָריגען יאָהר.

ווי האָט אָבער די לאגע פאקטיש אויסגעזעהן? דאָס קאָן מען זיך לייכט דערמאָנען. פאר א יאָהרען איז אמת, דער עקספּאָרט געווען א גרעסערער, צוליעב דעם הויכען קורס פון דאָלאר, וועלכע האָט אגב געהאַלטען עטליכע חדשים כסדר, דעריבער איז טאַקי דער אָבראט געווען א גרעסערער, אָבער ביי וועמען? דאכט זיך, אז נישט ביי די סוחרים אָדער בעלי מלאכות, נאָר ביי די פאַבריקאנטען און הורטאָווניקעס, אָבער אין קיין פאַל נישט ביי די קליינע סוחרים. דער בעסטער בעווייז קען זיין, אז אין לעצטען יאָהר האָט געהערשט א גרויסער שרעקליכער קריזיס, וואָס האָט קודם כל געטראָפען דעם קליין סוחר און בעל-מלאכה, ווייל דער האנדעל איז געווען אינגאנצען אָבגעשטעלט און כויזענדער סוחרים און בעל-מלאכות זענען אינגאַנצען רואינירט געוואָרען.

נאָר א דאנק אונזערע ברידער אויף יענער זייט ים, א דאנק דעם „דזשאָינט“, וועלכע איז געקומען מיט זיין ברידערליכע הילף און האָט געשאַפען די רעטונגס-קאָמיטעטען און די פערשידענע בענק פאר דעם חרוב געוואָרענעם יודישען קליינבירגער, האָבען הונדערטע סוחרים און בעל-מלאכות זיך געקאָנט צוריקשטעלען אויף די פיס און עס איז נישט געקומען צו דער קאטאַסטראָפע, וועלכע האָט געדראָהט דעם גרעסטען טייל יודען אין פוילען. דאָס האָבען אָבער די מאכטהאָבער פערגעסען און ווילען זיך דערמיט נישט רעכענען.

עס מוז אָבער עפענטליך ערקלערט ווערען, אז די סוחרים און בעלי-מלאכות זענען נאָך נישט געקומען צו זיך נאָכ'ן קריזיס, דאָס אָרימקייט איז נאָך גרויס, זיי ראנגלען זיך מיט'ן הונגער, איז ווי קאָן זיין א רייד העכערען דעם אומזאַץ-שטייער.

איבערהויפּט איז פאר די קלענערע סוחרים דער אומזאַץ שטייער נישט קיין ראציאָנעלער. לײדער איז אָבער אריין אין קראַפט דער פארשלאַג פון די גרויסע כוחרים, אז זיי, די גרויסע הורטאָווניקעס וועלען אנשטאַט $2^1/_2$ גאָר צאָהלען $1^1/_4$ פראָצענט און דער איבריגער שווערער לאסט וועט פאַלען אויף די קליינהענדלער און האַנדווערקער.

דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום האָט אפילו געמאכט א הנחה, אז די האנדווערקער, וועלכע האָבען נאָר איין געהילף זאָלען פּטור זיין פון אומזאַץ-שטייער, ווי זעהט דאָס אָבער אויס אין דער ווירקליכקייט? א בעל מלאכה וועלכער האַלט 2 געהילפען מוז יאָ צאָהלען דעם שטייער, און ווער זענען ס'רוב געהילפען? עס טרעפט אין א סך פאַלען אז די געהילפען זענען זיין פרוי און אייגענע קינדער, וועלכע העלפען אין דער ארבייט, כדי ארויסצובעקומען א טרוקען שטיקעל ברויט, און ווען ער האָט נישט קיין ארבייט, וועלכעס פּאסירט גאַנץ אָפט, הונגערט ער מיט זיין גאַנצע פאַמיליע. נישט קיין אייצעלנע זענען פאַרהאַנען אזעלכע נור הונדערטער משפחות, און אָט די דאָזיגע וועלען דאָס מוזען בעצאָהלען דעם אומזאַץ-שטייער. דאָס זעלבע איז אויך מיט די קליינהענדלער און מארק-שטייער, ווי אין א סך פאַלען בעטרעפט די גאַנצע קראָם סחורה פון 30 ביז 40 גילדען און דאָס אויך נישט זיין אייגענע און בלויז דער פּאָדאטעק בעטרעפט איבער הונדערט זלאָטעס.

איז דאָס א ראציאָנעלער שטייער? דאָס קאָן נישט אָנגערופען ווערען אומזאַץ-שטייער, ווייל פאַקטיש צאָהלט ער נישט פון אָבראָט, נאָר ער צאָהלט פערמעגען שטייער, ד"ה פּשוט געזאָגט ער צאָהלט זיין פערמעגען, און אויך נישט פון פערמעגען נאָר פון די שטיצע, די הלוואה וואָס ער האָט בעקומען אין רעטונגס-קאָמיטעט אָדער אין דער באַנק.

מיט דער פראגע מוזען זיך פעראינטערעסירען אונזערע פאָרשטעהער, אונזערע שליחי צבור אין סיים די יודישע דעפּוטאטען, וועלכע דארפען אויף דעם רעאַגירען.

ווי בעוואוסט ארבייט דאָס פינאנץ מיניסטעריום אויס א רעפאָרם פון אַלע שטייערען, דארף דאָס יודישע קאָלאָ אין סיים אויסבעסערען די פעהלערען, וועלכע זענען ליידער געמאַכט געוואָרען אויף דעם געביט.

די פאָרשטעהער פון יודישען סוחרים-טום אין סיים דארפען זיך בעמיהען אז די קליין-סוחרים און האנדווערקער זאָלען איבערהויפּט דעם אומזאַץ שטייער נישט צאָהלען, אַז דאָס זאָל נאָר חל זיין אויף די פאַבריקאַנטען און גרויסע הורטאָווניקעס, ווארום עס איז א סכנה אז צוליעב דעם שטייער וועלען גרויסע מחנות פון יודישען קליינבירגערטום, וואָס האַלטען זיך קוים אויף די פיס ווידער צושמעטערט ווערען און וועלען מוזען אָבגערוימט ווערען פון פּלאַץ, און דאָס דארפען אונזערע פאָרשטעהער אונבעדינגט נעמען אין אכט.

א קליינהענדלער.

לעמבערגער יודישער אדוואקאט ווערט פירער פון די אראבער איז ארץ-ישראל.

פון פנחס ארענשטיין.

1.

בסוף פון די 60 גער יאָהרען פון פערפלאָסענעם יאָהר הונדערט איז אין לעמבערגער חסידיש אריסטאָקראטישע קרייזען געווען בעקאַנט דער יודישער אדוואָקאַט ד"ר. סאַלאָמאָן וואַלדמאַן.

דר. וואַלדמאַן האָט געהאַט צוויי קינדער, א זיהן און א טאָכטער, וועלכע זענען געווען זייער ווייט פון יודען און יודישקייט.

דער זיהן אַלעקסאַנדער אָדער, ווי מען האָט איהם גערופען „אַלעש“ האָט געהאַט זעהר א גוטען קאָפּ. ער האָט געענדיגט צוויי פאַקולטעטען פון יורי און פילאָזאָפיע און ווייענדיג נאָך א יונגערמאַן האָט ער בעהערשט 16 שפּראַכען אין וואָרט און שריפט.

צוליעב זיינע גרויסע פעהיגקייטען האָט דער יונגער דר. וואַלדמאַן בעקומען א פּאָסטען אין דער לעמבערגער פינאַנץ-פּראָקוראַטור, וואו ער האָט אַלס העכערער בעאַמטער געשפּילט די בעדייטענדסטע ראָל צווישען אַלע בעאַמטע.

2.

אין א געוויסען פריהמאָרגען, פּלוצלינג פון דער העלער הויט שמדט ער זיך אָפּ און נעמט אָן דעם קאַטוילישען גלויבען.

ער האָט געזוכט—אזוי האָט ער געזאָגט—א גאָט, א אידעאַל, מיט וועלכען ער זאָל זיך קענען אויסלעבען. אין יודענטום—אזוי זאָגט ער נאָך דער דאָזיגער מעשה געשמד'ט—האָט ער נישט געפונען דעם דאָזיגען אידעאַל.

אָבער אויך אין דעם נייעם לעבען האָט זיין זוכענדיגע נשמה נישט געפונען די בעפרידיגונג. ער בעשליסט דאָן צו ענטלויפען פון די בעקאַנטע ערגעץ העט-העט ווייט צווישען פרעמדע פעלקער, כדי זיך צו בעקענען מיט פרעמדע אידעאַלען, מיינונגען און מנהגים. ער פאָרט קיין יאַפּאַן, פון דאָרטען קיין אמעריקע און צוליעב זיינע גרויסע פעהיגקייטען בעקומט ער דאָרט מליכה'שע שטעלעס. ער בעקענט זיך מיט פרעמדע קולטורען, מיט אומבעקאַנטע אמונות.—אָבער אויך דאָרטען געפינט ער נישט קיין בעפרידיגונג פון זיינע שטרעבונגען.

אין יענער צייט, ווען ער קומט צוריק קיין עסטרייך, ווערט ער בעשטימט אַלס קרייז-הויפּטמאַן קיין סאַראיעוואָ. דאָס איז געווען די העכסטע קאַריערע, וועלכע ער האָט ווען עס איז געקאָנט דערגרייכען. אָבער ער זאָגט זיך אָיך

ווי האלט עס מיט דער פסח-אקציע?

אלע יאהר אין דער צייט האט מען ווי-ניט-איז שוין געהערט פון א געפלאנטע אקציע אויף פסח. ס'איז אויף דעם געביעט יעדנפאלס געטוהן געווארען. אזוי די גמינע ווי די געז. „עזרה" האבן עטליכע וואכען פאר פסח אנגעהויבען זיך פערטראכטען וועגען צונויפשטעלען די געהעריגע מיטלען פאר א פסח-אקציע פאר די פיל הונדערטער הילפ'ס-בעדערפטיג'ע אין אונזער שטאדט.

פאראיאהרען איז ביי דער גמינע געשאפען געווארען א ספעציעלער רעטונג'ס-קאמיטעט, וואס האט געוועקט און גערופען די יודישע בעפעלקערונג מיט קול קורא'ס און הייסע אויפרופען. פון איין זייט האט דער קאמיטעט איינגעארדענט א עקסטרא פערטיילונגס-פונקט אויף די פסח'דיגע פראדוקטען און פון דער צווייטער זייט האט די „עזרה" אויך נישט געשלאפען און לויט איהרע מעגליכקייטען אנטקעגנגעקומען דער ארימער בעפעלקערונג מיט פערשידענע שטיצעס אויף פסח. היינט איז צו פסח שוין קיין גאנצע דריי וואכען נישט און מען הערט נאך נישט, אז ס'זאל בפועל אונטערגענומען ווערען א וועלכער ס'איז אקציע אויף פסח.

אין „עזרה" איז דורכגעפיהרט געווארען א רעגיסטראציע פון די פיל נויטבעדערפטיגע אויף פסח, אבער לויט ווי מען אינפארמירט אונז איז נאך נישט בעוואוסט צי „עזרה" וועט היי-יאהר בכח זיין צו רעאליזירען איהר יאהר-יעהרליכע טראדיציאנעלע פסח-שטיצע. די סבה איז א גאנץ פשוט'ע — זי האט נישט קיין געלד. שוין א לענגערע צייט, ווי די דאזיגע הילפס-אינסטיטוציע געפינט זיך אין א גרויסען קריזיס און אויך איהר וואכעדיגע שטיצע ווערט פשוט דארט אויסגעפיהרט מיט מסורת נפש און ביי די גרעסטע אנשטרענגונגען.

אויך מצד דער גמינע הערט מען אויך נאך נישט, אז מ'זאל זיך דארט גרייטען צו א פסח-אקציע. די קמחא-טראדיציע, וואס איז ביי יודען פון אייביג-אן געווען א הייליגער חוב, איז לעצטענס אראב פון איהר גלאנץ, און אויב שוין יא פערנעמענדיג זיך דערמיט, ווערט עס מעהר געטוהן אויס געוועהנליכער פילאנטראפיע, צו-פראזאיש, טרוקען און גאנץ וועניג מיט דעם א מאליגען ברידערליכען מיטלייד און סענטימענטאלען מיטגעפיהל.

מיט יאהרען צוריק, אז ס'איז געקומען ערב פסח, זענען די שענסטע בעלי בתים פון שטאדט געגאנגען מבית לבית און געזאמעלט אויף קמחא דפסחא און יעדער האט זיי אנטקעגנקומענדיג מיט די שענסטע נדבה ענטפאנגען בסבר פנים יפות. זיי האבען דערין נישט געפיהלט קיין שום פחיתת הכבוד, אדרבה, זיי האבען זיך געפיהלט געהויבען מיט דער דאזיגער דבר מצוה. און זייער התלהבות, זייער צאפעלדיג יודיש הארץ האט זיך כלל נישט גענויטיגט פריהער אין די פערשידענע קאמיטעטען. קאמיסיעס, זיצונגען און די כלערליי רעקלאמע-פאמפעס. היינט זענען אזעלכע יודען מעהר נישט בנמצא. און אלע אקציעס, אפילו פילאנטראפישע, ברויכן פריער דורכגען די אלע פריערדיגע אינסטאנצען פון אונזער מאדערנער געזעלשאפט. אונמיטעלבארע איניציאטיוו ווערט היינט מעהר נישט אנערקענט און דעריבער, אז דער „דזשוינט" האט היי-יאהר נישט געשיקט אויף פסח קיין שטיצע, איז רעכט צו בלייבען גלייכגילטיג, מעג זיין אפילו צו א קמחא-אקציע.

וואס זשע וועט פארט זיין מיט די הינדערטער פאמיליעס און די טויזענדער נפשות, וואס נויטיגען זיך אין שטיצע אויף פסח? אז נישט די גמינע און נישט די „עזרה, ווער זשע וועט זארגען פאר די הונדערטער נצרכים, צווישען זיי אויך די פיעל בכבוד'ע, וואס קאנען שטילערהייד אויסגעהן און נישט אויסשטרעקען קיין האנד אויף שטיצע?

די היינטיגע פסח-אקציע האט בעדארפט פריהער אנגעהויבען ווערען און ארגאניזירט זיין אין גרעסערען פערנעם,

כשר לפסח

KUNEROL

איז גאראנטירטער ריינער שפייז-פעטס פון קאקאסניס

ווערט אויסגעארבייט אונטער דער **השגחה** פון **הרב ר' שמואל שהרענפעלד** פון **מאטטערסבורג** מיט'ן הסכם פון **הרב ר' אברהם צבי פערעלמוטער** אין ווארשא.

אפ דערפון און קומט צוריק קיין לעמבערג.

דא באקענט ער זיך מיט דעם באקאנטען מיסיאנער פון דער לאנדאנער יודישער מיסיאן-געזעלשאפט ראזענשטרייך, וועלכער בעקומט אין משך פון א קורצער צייט די גאנצע השפעה אויף דר. וואלדמאן, און דר. וואלדמאן נעמט אן דעם עוואנגעלישען גלויבן.

עטליכע יאהר שפעטער בעוויזט זיך אין גאליציען דער בשעתו בעקאנטער יודיש-קריסטליכער רעפארמאטאר ידידיה לוקי. די לערע פונ'ם דאזיגען „רעפארמאטאר", די נייע דעליגיע „משיחיזם", איז דעם דר. וואלדמאן געפעלען געווארען און ער ווערט לוקיס הייסער אנהענגער.

אבער צווישען ד"ר וואלדמאן און זיין „ראבי" לוקי אנטשטייען באלד חלוקי-דעות. און דר. וואלדמאן טרעט ארויס פון דער לוקיאנישער געמיינדע.

3

בערך צוויי יאהר נאך דעם דאזיגען פאל איז אין זיין לעבען פארגעקומען א פולקאמענע ענדערונג. דר. וואלדמאן איז דאן געווארען גאר אנ'אנדערער מענטש.

געוועזן איז דאס מיט קנאפע 30 יאר צוריק. אין יענער צייט האט זיך אנגעהויבען די ציוניסטישע בעוועגונג, דער ציוניסטישער רעיון איז וואלדמאנען זייער געפעלען געווארען. ער איז געווען זיכער, אז אין ציוניזם, וועט ער געפינען זיין במשך פון לאנגע יאהרען געזוכטען אידעאל, כדי צו האבען א צוועק אין לעבען.

אין לעמבערג האבען די לאזונגען, וואס ד"ר הערצל האט געווארפען, געשלאגען ווארצלען און דער ציוניזם האט דא באלד בעקומען הייסע אנהענגער.

דר. וואלדמאן איז באלד אוועק צום פרעזעס פון דעם ציוניסטישען פעראיין און איהם ערקלערט, אז ענדליך האט ער געפונען זיין לאנג געזוכטען אידעאל אין ציוניזם און, אלס הייסער אנהענגער, פון דער בעפרייאונג-אידעע פון יודישען פאלק, שטעלט ער זיך אין דינסט פון ציוניזם.

אין אנהויב האט דער פרעזעס ד"ר פארדעס איהם זייער קאלט אויפגענומען, זעהענדיג אין איהם א משומד, וועלכער האט איבערגעריסען אלע פעדים, וואס האבען איהם געבונדען מיטן יודישען פאלק.

אבער ה. איז געווען אזוי צידרינגלעך, אז ער האט איהם נישט געקאנט אפזאגען זיין בקשה, אגב האט ד"ר פארדעס אויך געזען, אז וואלדמאן מיינט די גאנצע זאך ערנסט.

נאך דעם ערשטען ציוניסטישען קאנגרעס אין באזעל, האט מען אין לעמבערג צוליב פראפאגאנדע-צוועקען איינגעארדנט יעדען דאנערשטאג ציוניסטישע דיסקוסיע אווענטען, אין וועלכע עס פלעגען זיך כסדר בעטייליגען די פיהרער פון דער ציוניסטישער בעוועגונג פון מזרח-גאליציען. אויך דר. וואלדמאן פלעגט זיך אפט בעטייליגען אין די דאזיגע דיסקוסיעס.

4

אין א געוויסען טאג דעמיסיאנירט דר. וואלדמאן פון זיין שטעלע אין דער פינאנץ-פראקוראטאר. ער ערקלערט אין זיין בקשה וועגען דער דעמיסיע,

גערעכנט... [illegible] ביז היינט זענען די רייכע פון בכבודיגע בעלי-בתים פאַרפֿאַלן געוואָרן. בלי גוזמא וועלן זיך היי-יאָהר געפינען פיעל כוהרים אין בעל מלאכות. וואָס זענען ערשט נישט לאנג געשטאנען אויף די פיס און היינט זענען ווי אראָב פון פלאץ. געוויס וועלן זיך געפינען צווישען די נויטבעדערפטיגע, וואָס ברויכען היינט נעמען שטיצע אויף פסח, ביעל וואָס האָבען ערשט נישט לאנג אנדערע געגעבען.

בסך הכל, האָט מען צו פסח קנאפע דריי וואָכען און פון קיין פסח-אקציע הערט מען נאָך וועניג אויף ווען, אלזאָ, ווארטען אונזערע טהוער א ן עסקנים?

מ. שמשון.

די קאאָפּעראַטיווע
האנדווערקער-באַנק
אין ראַדאָם, לובלינער 31.

פיהרט אויס אַלע באַנק-אָפּעראַציעס.
נעמט אָן אינקאַסאָ איבערווייזונגען,
וועלכע ווערען אויסגעצאָהלט אין דעם זעלבען טאָג.

BIURO PROŚB I PODAŃ
p. n. „PROLITEX"
Radom, Wałowa № 5 (oficyna 1-sze piętro)
Załatwia: sprawy wekslowe, administracyjne, paszportowe akcyzowe i t p.
Redaguje: wszelkie rekursy, prośby do wszystkich władz państwowych samorządowych i komunalnych.
Tłómaczy: z języków obcych na polski i odwrotnie, oraz uskutecznia przepisywanie na maszynach.
Biuro „Prolitex" załatwia powierzone zlecenia punktualnie i sumiennie po cenach konkurencyjnych.
UWAGA! dla niezamożnej klijenteli znaczne ustępstwa.
Biuro czynne codziennie od godz. 9-ej rano do 8-ej wieczór.

Nowa Parowa Farbiarnia i Pralnia
Chemiczna Józefa Cychnera
RADOM, Spacerowa 21

נעמט אָן צו פארבען, צו וואשען און צו פּוצען אויף א העמישען אופן
מענער און דאמען-גאַרדעראָבע ווי אויך
גארניטורען, קאָסטיומען, פּאַלטענס, קליידער, בלוזקעס
ווי אויך אלערליי פוטערווארג דאָס אלעס ווערט אויסגעפיהרט פּינקטליך
סאָליד און ביי צוגענגליכע פרייזען.

אז ער מוז זיך אָפּזאגען פון זיין שטע-לע צוליב דעם, וואָס ער וויל נישט, מען זאָל איהם גרינגשעצען און בע-טראכטען פאר א משוגענעם, ווייל ער האָט געביטען במשך פון א קורצע צייט עטליכע מאָל זיין גלויבען. און אזוי ווי ער וויל איצט זיך אינגאנצען ווידמען זיין נייעם אידעאל, מוז ער דעמיסיאָני-רע פון זיין פּאָסטען. ער האָט בעקומען 10.000 קראָנען ענטשעדיגונג, און האָ-בענדיג אזא היבשע סומע געלט אין קעשענע, האָט ער זיך גענומען צו דער ארבייט.

ער האָט געשאַפען א רייהע געזעל-שאַפטליכע אינסטיטוציעס אין לעמבערג ווי למשל: דעם „פעראיין פאר פרויען-שוץ" און א גאנצע רייהע אנדערע.

דעם אמת געזאָגט, האָט מען זיך אין די ציוניסטישע רייהען צו דעם דאָזיגען פאנאטיקער ווארים בעציגען. און יער עס האָט א מאָל אין ציוניסטישען פער-איין אָדער אויף א פּראָפּאגאנדע-פער-זאמלונג געהערט זיין פייערדיגע העב-רעאישע רעדע וועגען גאולת עם וארץ האָט אינגאנצען פערגעסען, אז דאָס דערט א מענש, וואָס איז געווען אנט-לאָפען פון זיין פאָלק און גלויבען...

.5

אזוי האָט עס געדוירט עטליכע יאָהר. ד"ר וואלדמאן האָט אויסגעזעהן צו זיין צופרידען. ער האָט געפונען דאָס, וואָס ער האָט געזוכט — אינם ציוניזום.

בשעת דעם 6-טען קאָנגרעס, ווען עס איז אויפגעשוואומען די אוגאנדא-פראגע האָט ד"ר וואלדמאן געליטען א נייע אנטוישונג.

דער ציוניסטישער „ווסכאָד" האָט דעמאָלסט ארויסגעגעבען אַן'עקסטרא-אויסגאבע, וועלכע האָט מודיע געווען, אז מען שלאָגט פאָר „אוגאנדא" אלס א היים פאר'ן יודישען פאָלק. ד"ר וואל-דמאן, וועלכער איז געווען א פעברי-סענער בעקעמפער פון דער אוגאנדע-פראגע, איז דעמאָלס שיער נישט משוגע געוואָרען פאר כעס. ער איז אינגאנצען ארויס פון די כלים. ווי א משוגענער, האַלב נעקעט איז ער ארויס אויף דער גאס, געלאָפען פון איין ציוניסטישען פי-רער צום צווייטען און געשריגען:

— „פארראט! מען האָט פארראטען דאָס יודישע פאָלק, אנשטאט ארץ-ישראל גיט מען איהם אוגאנדא"...

די דאזיגע מעשה האָט אויף ד"ר וואלדמאַן געמאַכט א שווערען איינ-דרוק. ער האָט זיך אנטוישט -- האָט ער געטענהט — אויך דא האָט ער נישט געפונען יענעם גאָט, וועלכען ער האָט געזוכט.

געבליבען איינזאם אליין, אָן א אי-דעאל, נאָך וועלכען ער האָט אזוי גע-בענקט, האָט ער בעשלאָסען צו באגיין זעלבסטמארד. דערפון האָבען זיך דער-וואוסט זיינע פריינד און האָבען איהם אָפּגעהיט פון דאָזיגען שריט.

א פּאָר טעג שפּעטער איז ער פער-שוואונדען געוואָרען, ווי א שטיין אין וואסער. שפּעטער האָט מען זיך דער-וואוסט, אז ער געפינט זיך אין אמערי-קא און איז געוואָרען א „נעא-קריסט". נעאָ קריסטען איז א בעוועגונג, וואָס האָט געוואָלט פעראייניגען דאָס גוטע פון דער יודישער אמונה און דאָס שיי-נע פון דעם קריסטליכען גלויבען.

אָבער אויך דאָ האָט ער נישט גע-פונען קיין בעפרידיגונג. פון ניו-יאָרק איז ער אוועק קיין ארץ-ישראל, וואו ער איז שוין פערבליבען עד-היום. אין אָנהויב איז ער געוואָרען בעגייסטערט פון סאן-רעמא, בעלפור-דעקלאראציע, אנטוויקלונג פון ארץ-ישראל און איז געוואָרען א הייסער ציוניסט. ערשט מיט א יאָהר צוויי צוריק האָט ער פאר גרויס התלהבות, ווי מען דערציילט, צוזאמען מיט'ן ד"ר קלויזנער געטאנצט א רקוד"ל ביים דראָהאָביטשער רבי'ן אין ארץ-ישראל.

פאר א יאָהרען איז ער אָבער פּלוצ-לונג אנטלאָפען פון ציוניזם און האָט אנגענומען דעם מאכאָמעדישען גלויבען. היינט איז ער איינער פון די איינ-פלוסרייכע אראבישע פירער און רופט זיך: אום אישא. דאָס זענען געלייענט צוריק: „אישא אום" די ראשי תיבות פון: „איש יהודי, שהפש אחרי אלהים ולא מצא"... (א ייד, וואָס האָט געזוכט א גאָט און נישט געפינען.)

פאטאקאל
כשר לפסח

„מה נשתנה"

כ'וועל אייך לאנג נישט פארהאלטן, בלויז א קורצע ווײלע
כ'וועל נישט פרעגן 4 קשיות, נור 1 קליינע שאלה,
וואס איז די אורזאכע פון דער געשאפענער לאגע
וואס אויף קאקאס פוטער „פאטאקאל" איז אזא גרויסע נאכפראגע.
כ'בין אין א סך געשעפטן געווען
און א גוזמא אפשר א מאה
און אומעטום, שווער איך אייך ביי מיין „הן"
שטייט נאך „פאטאקאל" א גרויסע רייע.

• • •

וואס איז אין דעם באהאלטן פאר א צויבער
וואס פאר א צוציהונגס-קראפט
וואס מענטשן באפאלן עס ווי רויבער
און ווי פליגן — זיסן זאפט.
וואס איז דאס בכלל פאר א נייער סארט „מן"
וואס ווערט, ווי מ'זאגט, באנוצט אין אלע קור-ארטן
און וואס יעדער „פאני און פאן"
זינגט אים לידעלעך דא און דארטן.

„עבדים היינו"

מיר אלע מגדול ועד קטן
זיינען געווען קנעכט ביי די בייזע דעספאטן,
בוימאייל, פוטער, שמאלץ און אנדערע פעטסן
זיי האבן אונז געפייניגט און מיר האבן זיי געמוזט שעצן.
מיר זיינען געווארען קראנק, פאר'חשכ'ט, פארשווארצט
און האבן שטענדיק געמוזט אנקומען צו די הילף פון אנ'ארצט
און מיר וואלטן אזוי אייביק געבליבן פארשקלאפט
ווען ווי א מ'אך וואלט נישט ערשיינט „פאטאקאל" מיט זיין גאנצער קראפט
און אן בלוט פארגיסונג און אן מיה
האט ער געמאכט אנ'איבערקערעניש אין דער גאנצער עקאנאמיע.

כמה מעלות טובות

באזיצט „פאטאקאל" איבער באפרייער
ערשטענס קאסט ער נישט טייער
און מ'קען אים נוצן צו אלץ
אי אנשטאט בוימאייל, אי פוטער, אי שמאלץ
און ער איז היגעניש, עקאנאמיש, זויבער, כשר, געשמאק, נארהאפט און פעט
און אין דעם איז באהאלטן זיין צויבער, אין דעם ליגט דער סעקרעט
וואס פון יאקאהאמא ביז אקספארד
ווערט ער באנוצט פון ארימאן ביז'ן גרעסטען לארד.
איבעראל האט ער דערגרייכט דעם העכסטען קורס
און איז געווארן ביי אלעמען דער בעסטער ידיד,
ווערט בענוצט אין ערשט-קלאסיקן רעסטאראן „לורס"
אויך אין טעאטער „ספלענדיד"
און אויך אמבעסטען אויפ'ן נארד פאל
שיקט כסדר גרויסע מענגעס „פאטאקאל"

ונאמר לפניו שירה חדשה

לאמיר דרום אלע זינגען אין איין קול —
זאל לעבען, זאל לעבען „פאטאקאל"!!!

י. מ

באראנאװיטש. 10- 5

וואס הערט זיך אין ראדאם.

דער קצבים - שטרייק זיך פערענדיגט.

דער קצבים-שטרייק, וואס האט אבגעהאלטען קנאפע 10 טעג, האט זיך דעם היינטיגען דינסטאג פערענדיגט.

די סבה פון שטרייק איז נעווען, וואס דער קצבים-פעראיין האט לעצטענס נישט געוואלט מסכים זיין, אז די 56% פון דער שחיטה הכנסה זאל איינפליסען אין גמינע-קאסע, נאר פערלאנגט אז דאס געלד זאל בלייבען צו דער דיספאזיציע פון זייער פעראיין. די קצבים האבען זיך דערפאר געוואלט מתחייב זיין אבצוצאהלען קהל א געוויסען יעהרליכער שטייער פון דער שחיטה. היות די גמינע איז דערויף נישט איינגעגאנגען איז צווישען די צדדים ענטשטאנען א שארפער סכסוך. אנגעהויבען האט זיך דערמיט, וואס די קצבים האבען זיך ענטזאגט צו שחט'ען ביים שוחט ה' עמרי'הו בערמאן, היות וויבאלד זיי האבען חושד געווען, אז ער האט געשאדענט זייערע אינטערעסען. פאראכטאגען מאנטאג האט דער קאנפליקט צווישען דער גמינע און קצבים אנגענומען א קאמפפ'ס-כאראקטער און די קצבים האבען ערקלערט, אז זיי וועלען פיהרען די שחיטה, נאר בתנאי זיי אליין זאלען צאהלען די שוחטים זייער שכירות, אהן פערמיטלונג פון דער גמינע. אזוי ווי די שוחטים אבער האבען דערויף נישט איינגעשטימט, נישט וועלענדיג זיך געגענשטעלען דער גמינע, וועלכע צאהלט זיי אלס אנגעשטעלטע אויס די פענסיעס. האבען די קצבים פון דעם טאג אן אויפגעהערט צו שחט'ען און אין רעזולטאט דערפון איז אויסגעבראכען דער שטרייק.

כדי אויסצוגלייכען דעם קאנפליקט האט דער קהלה-ראש, אויף זיינעם א זיצונג פאריגע וואך, אייסגעוועהלט א פערשטענדיגונג'ס-קאמיסיע, וואס זאל אונטערהאנדלען מיט'ן קצבים-פעראיין, אבער די אונטערהאנדלונגען האבען צו קיין שום קאנקרעטע רעזולטאטען נישט געבראכט, דער שטרייק האט זיך כסדר פערשארפט, און אין שטאדט האט געלאזט זיך שטארק פיהלען א מאנגעל אין פלייש. ביידע צדדים האבען זיך געהאלטען פעסט ביי זייערע בעשלוסען און דער סכסוך וואלט אזוי גיך קיין ענדע נישט גענומען, ווען נישט די אונטערהענג פון ה' סטאראסטא, וואס האט אויפמערקזאם געמאכט די קצבים, אז צוליב דעם שטרייק קומט אויס די שטאדט צו ליידען און אויך נאכדעם ווי דער ה' סטאראסטא האט אויסגעדריקט זיין ווונש די קצבים זאלען אנהייבען שחט'ן איז דער שטרייק א דאנק דעם ליקווידירט געווארען.

לויט ווי מען גיבט א נו איבער, זאל דער ה' סטאראסטא האבען ערקלערט דער קצבים-דעלעגאציע, אז זיי זאלען זיך ווענדען אין דער סטאראסטווא מיט אנ'אויספיהרליכען מעמאריאל און אויפקלערען זייערע פאדערונגען, וואס זיי שטעלען זיך ארויס צו דער גמינע, ווייל דאן איז מעגליך, אז די לאקאלע מאכט, זייענדיג אריענטירט, אין וואס ס'האנדעלט זיך, וועט אינטערווענירען אז דער סכסוך זאל ענדגילטיג אויסגעגלייכט ווערען.

צי וואלט דאס אויך געווען אויף דער לובלינער גאס?

שוין זינט עטליכע וואכען איז די פאדוואלניא גאס אונטערגעגראבען צוליב דער קאנאליזאציע, וואס די „אולען" פיהרט דארט א דורך. די גאנצע גאס איז אזוי פערשאטען מיט דער אויפגעגראבענער ערד און שטיינער, אז ס'פעהלט שוין פשוט אויס א וועג וואו דורכצוגעהן. דערצו איז די גאנצע גאס פערפלייצט מיט וואסערען און בלאטעס, אז מ'דארף זיין א סטראטעגיקער מ'זאל דורך בשלום, נישט איבערלאזענדיג קיין פיס. א חוץ דעם געהט מען ווי בעוואוסט דורך דער פאדוואלניא אין דער שוהל-גאס אריין און יודען, וועלכע ווילען געהן דאווענען אין שוהל און בית-מדרש מוזען זיך לאנג מאטערען, ביז זיי קלעטערן דורך די וואסערען און בלאטעס. פיל מאהל מוז מען פון איין גאס אין דער צווייטער אריבערווארפען א ברעט און אזוי נאך מיט קונצען אריינבעקומען זיך אין שוהל-גאס.

דעם „אולען" געהט עס קנאפ אן, וואס יודישע איינוואהנער האבען געקוועהלט און אפילו דאס, וואס יודען קענען נישט געהן דאווענען און זי זארגט זיך ווייניג, אז די שטיינער מיט די בלאטעס זאלען בעזייטיגט ווערען און מענשען זאלען קאנען דורכגעהן.

צי וואלט זיך „אולען" אויף אזעלכעס אויך ערלויבט אויף דער לובלינער גאס?

ס'איז דער חוב פון די יודישע ראטמענער, זיי זאלען ווענדען דעם אויפמערקזאם מאכען די שנאזט בעהאלטונג ביים מאגיסטראט, זי זאל פער-

ארדנען די „אויגן" זאל נישט מאכן קיין איינדרוק אין די יודישע גאסען און איבערצייגענדיג די ערד, זאל זי נישט פערציילען דעם וועג פאר די יודישע איינוואוינער. בעזונדערס דארפען די יודישע רעסטאראנער רעאגירען דערויף, וואס מ'האט בעשטימט דארט פאר די יודישע מתפללים דעם צוגאנג צו'ם שוהל און בית מדרש.

פון „טאז"

נייע „טאז" — אנשטאלטען

ביי דער ראדאמער אבטיילונג פון דער געזעלשאפט „טאז" (דלוגא 24) ווע-רען דעם 1 אפריל ד. י. געעפענט פאל-גענדע „טאז"-אנשטאלטען: 1) „אמבולא-טאריום פאר שול-קינדער" (טעטיג יעדען טאג — פון 4 ביז 5 אווענד) 2) „גע-גען — טובערקולאז - אמבולאטאריום", פאר לונגען-קראנקע (טעטיג יעדען שבת פון 3 ביז 4 ב"מ) 3) „געגען — טרא-כאמע-פונקט" (פאר אויגען-קראנקע) טע-טיג יעדען דאנערשטאג פון $9^1/_2$ ביז $7^1/_2$ 4) קאנסולטאציע פאר הויט-קראנקע (טעטיג יעדען דינסטאג פון 3 ביז 4 נ"מ.)

די קראנקע ווערען אנגענומען דורך דאקטוירים-ספעציאליסטען.

א עצה — 30 גראשען. רעצעפטען — ביליגע. קינדער פון די שולען, וועל-כע געפינען זיך אונטער דער אויפזיכט פון „טאז", ווערען אנגענומען אומזיסט.

די ערעפנונג פון די קאנסולטאציעס פאר שוואנגערע פרויען און פאר האלז-נאז און אויערן-קראנקע ווערט, צוליב נישט-פון-ראויסגעזעהנע סיבות, אבגערו-פען.

• • •

היגענישע פאלק'ס—אוניווערזיטעט

דעם 15 אפריל ד. י. ווערט, ביי הי-גען „טאז" (דלוגא 24), געעפענט א הי-גענישער פאלק'ס-אוניווערזיטעט, וואס שטעלט זיך אלס ציעל — צו בעקענען די ברייטע יודישע מאסען מיט די יסו-דות פון היגענע. יעדע וואך (פרייטאג, פון 8 ביז 9 אווענד) וועלען פארקומען פאפולערע לעקציעס, אויף יודיש און פויליש.

די פארלעזונגען וועלען געהאלטען ווערען דורך לעקטארען-דאקטוירים און וועלען ארומנעמען אלע געביטען פון פאלקס-געזונט און היגענע.

די ערשטע לעקציעס, קומט פאר דעם 15 אפריל, פרייטאג, פינקטליך 8 אווענד, פון ד"ר יעקב פאמראנץ א. ד. ט. „דער קאמפף געגען שווינדזיכט אין די פאב-ריקען און ווארשטאטען" (מיט ליכט בילדער). איינגאנג אומזיסט!

• • •

סעקציע פאר פיזישער ערציהונג.

ביים היגען „טאז" ווערט ארגאנזירט א סעקציע פאר פיזישער ערציהונג און ספארט.

• • •

די הכנסה פונ'ם „בלומעל-פערקויף" פאר „אגעגען טובערקולאז-אמבולאטא-ריע", ביים היגען „טאז", דעם 17 ד. ח. בעטרעפט 200 זל. 50 גר.

די פערוואלטונג דאנקט אלע אנטייל-נעמערינס פאר זייער אינטענסיווער טעטיגקייט.

• • •

די צווייטע וואך פארט אב קיין ווארשא א גרופע קראנקע קינדער, וועלכע וועלען געהיילט ווערען דורך רענטגען-שטראלען.

• • •

איינשרייבען זיך, אלס מיטגליעד פון „טאז", קאן מען יעדען טאג (אויסער שבת) אינ'ם ביורא, אויף דלוגא 24, פון 11 ביז 1 נ"מ.

גאולת-הארץ-קעסט.

ארגאניזירט דורך דער יודישער פרעסע אונטערן פראטעקטאראט פון דעפ.

יצחק גרינבוים.

אברהם ראטענבערג ענטפ. דעם ה' שלמה חמיעלאוש מיט 15 זל. דירעקטאר אדאלף וויסמאן ענטפערט דעם ה' דענט. אנשער מיט 5 זל. יודישער סטודענטען קרייז ראדאם ענטפ. דעם „השומר הצעיר" מיט 5 זל. און רופט ארויס: אוקסיליום אקעדעמיקום יודאי-קום ראדאם, סטודענטין פרידמאן. סעלים לאנגער ענטפ. דעם ה' סעלים רוטענבערג מיט 5 זל. און רופט ארויס: מאריץ ראטענבערג. מענדיל קירשענצווייג ענטפ. דעם ה' משה ווינשטאק מיט 5 זל. און רופט ארויס: ישראל לייב שטיינבאק, אברהם פעדערשטענדיג, משה גאלדפארב, יואל גאלדפארב. ישראל אברהם זילבערבערג ענטפ. דעם ה' אביש צעדער מיט 5 זל. און רופט ארויס: ישראל אברהם קורץ, ישראל בערקוביץ, יעקב גרושקיעוויטש, שלמה קורץ, וואלף גאלדבערג. מתתי' זילבער-בערג ענטפ. דעם ה' יהודה קויפמאן מיט 5 זל. און רופט ארויס: יחיאל גוטמאן, לייב קאצענעלענבויגען, מענדיל שטיינבאק, יעקב צימערמאן, איטשע גלאט. פרעזעס נתן זיגמאן ענטפ. דעם ה' חיים בירענבוים מיט 5 זל. ד"ר ליצוי יצחק ענטפ. דעם ד"ר קאדישע-וויטש מיט 5 זל. אביש מינצבערג ענטפ. דעם ה' ל. בלומאן מיט 5 זל. און רופט ארויס: שמחה בינם פאטאשניק, ראובן ראטשטיין, בינם רזאל.

תיקון טעות: אין אויסהייז פון פא-ריגע וואך איז בטעות געווען גע-דריקט ה' אהרן גאלדבערג 5 זל, עס דארף זיין 10 זל.

דער 25 יעהריגער יובל פון דער קרעדיט-קאאפעראטיוו פאר האנדעל און מלאכה אין ראדום.

זונטאג דעם 27.3 היינטיגעס יאהר האט אונזער שטאדט געפייערט דעם יובל פון איינער פון איהרע שענסטע און וויכטיגסטע יודישע קאאפעראטיווע פינאנץ-אנשטאלטען. אין זאהל פון קי-נא „טעאטר" איז 3 נאכמיטאג אין זעלבען טאג צו דעם צוועק איינגע-ארדנעט געווארען א פייערליכע אקא-דעמיע, אויף וועלכער ס'איז אנוועזענד געווען א גרויסער עולם, מיטגלידער און כתם איינגעלאדענע געסט. די שטי-מונג, וואס האט געהערשט אויפן זאהל איז געווען א געהויבענע, א יום-טוב'-דיגע. די מאכט איז געווען פערטרעטען דורך ה' ד"ר שיצער, שטעלפערטרעטער פון ה' סטאראסטא. פון די באנק פאל-סקי — ה' מנוניצקי, פון די לאדזער באנק — ה' זאקשעווסקי, פון די באנק פאר קאאפעראטיווען, ווארשא — די-רעקטאר ה' דארפמאן, פון רעוויזיאנס פערבאנד -- ה' אינז. שאשקעס; אינ-ספעקטאר מיכעלזאהן. רעדאקטאר פון „קאאפעראטיווע בעוועגונג", ה' פרא-האלסקי; ווייצע-פרעזעס פון קליינהענד-לער באנק אין ווארשא ה' גוזע; די פאלקס-באנק קעלץ, ה' ווארגאן; פאלקס באנק, קאזעניץ, ה' מינצבערג; ה' גראספעלד פון אילזא; ה"ה ווערטהיים, באך, מערין פון שידלאווייעץ, פאר-שטעהער פון די ארטיגע קאאפעראטי-ווען א. ז. וו.

עס פערנעמען פלאץ אין פרעזידיום די ה"ה ראגוסקי, דארפמאן, שאשקעס, לעאן בעקערמאן, יעקב דיאמענט, יחיאל פרענקעל, וויערזביצקי, נתן זיגמאן, מאגנישעווסקי און קאנקוס.

דער פארזיצענדער פון אויפזיכטס-ראט, רעיענט ה' ראגוסקי, עפענט די אקאדעמיע. ער בעגריסט הערצליך די השוב'ע געסט און די פערזאמעלטע און ענדיגט מיט א פאטריאטישען אויס-רוף לכבוד דעם מלוכה-פרעזידענט און מארשאל פילסודסקי, און בשעת עס ווערט געשפילט דער פאלקס-הימן שטעהען אלע אויף פון די ערטער.

דער דירעקטאר פון קאאפע-ראטיוו ה' דוד פרענקעל צוזאמען מיט די עלטעסטע מיטגלידער פון דער פערזאמלונג ווערען פערבעטען צום פאהן. ה' בריליאנט, אלס געוועזענער פון דער באנק, ה' ליץ און דער דירעקטאר פון באנק פאלסקי איבער-שניידען די סטענגע פונ'ם זעהר שענעם פאהן, וועלכער האט די פארבען פון א רעגענבויגען. דערנאך מאכט דער פארזיצענדער אנ'הזכרה די פערשטאר-בענע פארשטעהער פון דער אנשטאלט במשך די 25 יאהר. אויף שטעהען-אויף אין די מוזיק שפילט זעהר רירענד דעם טרויער מארש פון גריעג, וואס מאכט א טיפען איינדרוק.

דער דירעקטאר ה' דארפמאן בעגריסט מיט זעהר הארציגע ווערטער די אנשטאלט און איהרע טיכטיגע פערשטעהער, ווינשען ס'איז צו פערדאנקען די שעהנע אויפבליהונג פון דער באנק. אינספעקטאר ה' מיכעלזאהן, בעגריסט אין נאמען פון פערבאנד, וועלכער נעמט ארום 125,000 מיטגלידער אין 350 אנגעשלאסענע קאאפעראטיווע בענק. ער גלויבט אין די ווייטערע ענטוויקלונגס-כוחות פון דער אנשטאלט, וועלכער ווערט מוסטערהאפט געפיהרט. עס בעגריסען ה' בריליאנט אין נאמען פון האנדל-קלוב, ה' יחיאל פרענקעל אין נאמען פון קהלה-ראט, ה' נתן זיגמאן אין נאמען פון סוחרים-פעראיין, ה' גוזע, פון ווארשא, ה' וויערזביצקי פון פוילישען סוחרים-פעראיין, ה' מאגני-שעווסקי, און ה' יעקב דיאמענט.

וויצע-פארזיצענדער פון קאאפעראטיוו ליינט דעם ענטוויקלונג'ס גאנג פון דער באנק און גיעט אן א בעריכט וועגען איהר ביז אהעריגע טעטיגקייט.

די יודישע רעדעס ווערען זעהר גע-לונגען דורך ה' יחיאל פרענקעל אויף פויליש איבערגעזעצט.

מיט דעם קאאפעראטיווען מארש ווערט די אקאדעמיע געשלאסען. אלע אנוועזענדע בעקומען פריי דעם נומער פון דעם וואכענבלאט „קאאפעראטיווע בעוועגונג" וועלכער ענטהאלט די בעש-רייבונג פון דער באנק פון זיין אנפאנג ביז צו דער לעצטער צייט, מיט בילדער פון די פארשטעהער.

צוליב מאנגעל און פלאץ וועלען מיר איבערגעבען די צווייטע וואך די פרטים פונ'ם אינטערעסאנטען באנקעט. וועלכער איז פארגעקומען דעם זעלבען טאג 9 א זייגער אווענד אין גאנץ פעסטמיסלאוויצ.

ד. פ—ל.

פארלעזונג פון דיכטער

ז. סעגאלאוויטש.

אויף דער פארלעזונג פון דעם פאפו-לערען און גוט בעקאנטען יודישען דיכ-טער סעגאלאוויטש, וואס איז פארגעקומען שבת אין „קארונא", איז געקומען א בע-דייטענדע צאהל צוהערער. סעגאלאו-וויטש האט פארגעלייענט א רייהע פון זיינע נאוועלען און לידער, וועלכע האבען זעהר גוט א יבגענומען ביים עולם. א בעזונדערס גוטען רושם האט געמאכט די הקדמה צו דער פארלעזונג, וואס האט זיך אויסגעצייכנט מיט פיל בעטייערונקייט און אויפריכטיגקייט.

קעלצער אבטיילונג.

צבי מאשקאוויטץ.

די וואך פאר'ן יודישען יתום.

די צענטראלע פאר יתומים-פערזארגונג פיהרט יעצט אדורך אין גאנץ פוילען א וואך פאר'ן יודישען יתום.

די גרויסע וועלט מלחמה וואס האט גורם געווען די אזוי פיל חורבות, האט דעם יודישען פאלק אויך איבערגעלאזט גרויסע רייהען פון פאגראם-יתומים, וועלכע האבען פערפיעלט די אזוי אויך געפאקטע יתומים-הייזער.

דאס יודישע פאלק וואס צייכענט זיך אויס מיט רחמנות-געפיהלען האט אויף זיך גענומען דעם הייליגען חוב צו ערציהען די היימלאזע יתומים און שאפען פאר זיי אנשטאלטען, וועלכע זאלען די יתומים פערטרעטען אן אייגענע היים.

די ארבייט איז געטהון געווארען אהן רעקלאמע און טומעל, אהן וועלכע עס איז לעצטענס אונמעגליך געווארען יעדע גרעסערע אקציע און האט שוין ביז יעצט פיעל אויפגעטהון אויפ'ן געביעט פון יתומים-פערזארגונג. אזוי ווערען ביים היינטיגען טאג ערצויגען אין די יתומים-הייזער ביז 15,000 קינדער פון וועלכע א טייל עלטערע בעקומען שוין פאך-בילדונג.

די יודישע געזעלשאפט אין פוילען האט ביז יעצט בעקומען בעדייטענדע מאטעריעלע שטיצע פון ד. ד. ק. און דאס האט ערמעגליכט דורכצופיהרען די גראנדיעזע ארבייט פון געבען ערציהונג די פיעל טויזענטער יתומים. לעצטענס אבער האט דער „דזשוינט" פערקלענערט זיינע סובסידיעס און דאס רופט זיך שוין אב אויף דער טעטיגקייט פון די יתומים-הייזער, וועלכע קענען נישט צוליעב געלד-מאנגעל צונעהמען פרישע קינדער.

אויך אונזער שטאדט, וואו אזא יתומים-הויז עקזיסטירט שוין א לענגערע צייט, איז נישט געבליבען אונטערשטעליג און די גאנצע צייט ארויסגעוויזען איהר אינטערעס פאר'ן גורל פון די אומגליקליכע קינדער און א דאנק אזא בעציהונג מצד דער קעלצער יודישער בעפעלקערונג, איז מעגליך געווען דאס ערציהען פון עטליכע צעהנדליג יתומים אין א ספעציעלען אנשטאלט אונטער דער אויפזיכט פון פאלקייט.

יעצט ווארט אויף אונז א דאפעלטע אויפגאבע. אין דער צייט וואס דער ד. ד. ק. פערקלענערט זיינע שטיצעס פאר דער יתומים-פערזארגונג, איז דאס יתומים-הויז נישט בכח אריינצונעהמען פרישע יתומים און ועט אויך מוזען פערקלענערן זיין בודזשעט, וואס דראהט מיט אויסשרייבען א געוויסע צאהל קינדער.

צי קענען מיר ערלויבען אויף אזא שריט? צי קענען מיר נעהמען אויף זיך די פעראנטווארטליכקייט פאר'ן גורל פון די יונגע קינדער, וועלכע עס וועט אייסקוקען ערצויגען צו ווערען אויף דער גאס?

מיר גלויבען, דאס די יודישע בעפעלקערונג אין קעלץ וועט זיך הייס אברופען אויף דער יתומים-אקציע, וואס וועט אדורכגעפיהרט ווערען אין אונזער שטאדט, און מיט אלע מעגליכקייטען שטיצען דעם אנשטאלט, וואו דאס פריהער'יתומ'טע קינד בעקומט א היים, אין וועלכע עס זאל ערצויגען ווערען אלס נוצליכער מיטגליד פון דער געזעלשאפט.

■■■■■■

משפט איבער דער קרימער קאלאניזאציע.

שבת דעם 5-טען ד. ח. איז דורכ'ן היגען „החלוץ" איינגעארדענט געווארען אנ'עפענטליכער משפט איבער דער קרימער קאלאניזאציע.

ביי א פול-געפאקטען זאל עפענט דער פארזיצער פונ'ם געריכט, ה' י. מ. רייזמאן, די פערהאנדלונגען און מעלדעט די פערזאמעלטע דעם געריכטס-צוזאמענשטעל (רייזמאן, סטראוטשינסקי, בורשטין, וויינצווייג, קימעל א. קירשענבוים).

דאס ווארט בעקומט דער רעפערענט, ה' ד. ראזענבערג, וועלכער רעדט גענוי ארום דעם איצטיגען צושטאנד פון דער יודישער קאלאניזאציע אין קרים. דער רעדנער שטעלט זיך אב אויף דער עקאנאמישער רואין פונ'ם רוסישען יודענטום וואס איז געקומען אלס אונפערמיידליכער רעזולטאט פון דער אומפראדוקטיוויטעט פון די גרויסע יודישע מאסען. ער אנאליזירט גענוי די סיבות פון אט דער אומפראדוקטיוויטעט, רעדט ארום די ווירשאפטליך-נעגאטיווע זייטען פון דעם אנארמאל גרויסען יודישען סוחר'טום אין בכלל מיטעלשטאנד, וועלכער ווערט תמיד צודרענגט בעת'ן קאמפף צווישען די 2 הויפט-קלאסען פון דער ארומיגער געזעלשאפט קאפיטאליזם און פראלעטאריאט.

דאס זענען פיהרט אויס דער רעדנער נאר פראווען, וועלכע אונז בלייבט בלויז איבער צו ווינשען ערפאלג, זיי קאנען אבער דערווייל ניט אננעהמען די פארמען פון א גרויס-צוגיגער באדען-קאלאניזאציע, וועלכע זאל אויף א ראדיקאלען אופן קענען לעזען אפילו טיילוויז די יודען-פראגע אין רוסלאנד.

דער בעשולדיגער ה' ה. מ. מאשקאוויטש, שטעלט זיך אב אויף דער פאליטישער זייט פונ'ם פראבלעם, ווייזט אן, אז די יסודות פון דער ראטען-מאכט זענען ניט קיין פעסטע און אז ממילא האט ניט קיין זיכערע צוקונפט די קרימער קאלאניזאציע, וועלכע איז נאר אבהענגיג פון א רעגירונגס-הילען און האט ניט קיין אנהאלט אין די פאלקס-שטרעבונגען. דאס יודישע פאלק איז דורך פערשידענע פעדים געבונדען מיט א"י, וועלכעס איינציג און אליין קאן לעזען די יודען-פראגע.

דער פערטיידיגער ה' י. זיידע, אפערירענדיג מיט פערשידענע סטאטיסטישע מאטעריאלען, קומט צום אויספיהר, אז די פראגע פון פראדוקטיוויזירען דעם יודישען מיטעלשטאנד און איבערציהונג פון די פראלעטאריזירטע יודישע מאסען — איז אין איצטיגען מאמענט א ברענענדע נויטווענדיגקייט אומעטום וואו די יודישע בעפעלקערונג איז קאנצענטרירט אין גרעסערע מאסען. ס'איז דעריבער אנ'אומזין צו פערמאכען — צוליב'ן פאלעסטיניזם — די אויגען אויף די פראדוקטיווירונגס-מעגליכקייטען, וועלכע עפענען זיך פאר אונז אין די גלות-לענדער.

פערקעהרט, די ברייטע יודישע דעמאקראטיע דארף מאכען אלע אנשטרענגונגען, כדי צו העלפען דער קרימער קאלאניזאציע, וועלכע האט יעדענפאלס א קאלאסאלע בעדייטונג פאר דער נויט-לינדערונג פונ'ם יודישען נאך ערד-לעכצענדען הארעפאשניק.

דער פארזיצער ערקלערט א הפסקה און דאס געריכט גהעט ארויס אויף א בעראטונג, נאך וועלכער ה' קירשענבוים לייענט דעם אורטייל.

(דער אורטייל אין נעכסטען נומער.)

פ. צ. פ. רינגען.

פון ארבייטס-טעג פארן ארבייטסלאזען-פאנד אין א"י.

י. ראזענוואלד גיט 2 זל. און רופט ארויס די ה. ה. ראזענבלום און ראזענוואלד (ווארשע).

עלבירט גיט 2 זל. און רופט ארויס די ה. ה. קופערבערג, סארענדארף, גאלדשטיין, קופערמאן און נודענבערג.

צו אלע ארבייטער, האנדעלס און ביורא אנגעשטעלטע, פערזיכערט אין דער קריז-קראנקען-קאסע אין קעלץ.

ס'ווערט געמאלדען, אז יעדען דאנערשטאג פון 7 ביז 8 אווענד ווערען אין דער פעראיינס קאנצעלאריע פון פראפ. פעראיין פון אנגעשטעלטע, בעשעפטיגט אין האנדעל און ביורא (מארק 6), ערטיילט אינפארמאציעס און הילף אין ענינים, וואס זענען נוגע דער קראנקען קאסע.

פארוואס ווערען די עלעקטרישע לאמפען אין שטאדט שפעט אנגעצינדען?

די נייע עלעקטראווניע אין קעלץ, צינדט לעצטענס אן די עלעקטרישע לאמפען אין שטאדט א שעה אין די נאכט, אזוי אז די בעפעלקערונג שפאצירט ארום אין פינסטערניש.

ס'וואלט זעהר כדאי געווען, אז די ראטמענער זאלען וועגען דעם ענין אינטערווענירען אין מאגיסטראט.

שבת דעם 2|4 8 אווענד קומט פאר אין טעאטער „פאלסקי"

קעלץ דער לאנג ערווארטעטער קעלץ

גראנדיעזער קאנצערט — פון — „הזמיר"

דער פראגראם אין וועלכען עס געפונען זיך פערלען פון דער יודישער און אלגעמיינער מוזיק וועט ווערען אויסגעפיהרט דורך ערשטראנגיגע סאליסטען, ווי אויך דורכ'ן כאר מיט דעם ארקעסטער, וועלכע צעהלען איבער 100 פערזאן.

בילעטען פריהער צו בעקומען אין געשעפט פון פר' וואליש ווי אויך אין לאקאל פון „הזמיר" (היפאטעטשנא 12) פון 9 — 7 אוונד.

ווינציגע ידיעות וועגען דער קעלצער יודישע מעדיצינער-גימנאזיע.

דעם 20 מערץ ד. י. איז די חינוך יודישע גימנאזיע באזוכט געווארן דורך ה' ווייסמאן פון ווארשעווער שול-קוראטאריום, וועלכער האט אויסגעדריקט זיין צופרידענהייט פון די פארשריטען, וועלכע ער האט באמערקט, סיי בנוגע די לעהרער, סיי בנוגע די גאנצע שול-איינריכטונגען.

ווי מיר דערוויסען זיך, האט דער וויזיטאטאר אויך קאנפערירט מיט די פארשטעהער פון די גימנאזיע-פערוואלטונג און האט זיי געגעבען גוטע אינפארמאציעס בנוגע מלכה'שע ענינים פאר די שולע.

• איז צו האפען, אז אויך די מאטעריעלע לאגע פון די גימנאזיע וועט זיך מיט דער צייט פארבעסערן. ווי מיר דערוויסען זיך, פלאנט יעצט די פערוואלטונג א ווערבוניגדריגען א בריטערע קאמפאניע לטובת די גימנאזיע, כדי זי זאל מעגליך אויסנוצן פון די חרדישע רעפרעזענטאנטען און אזוי קאנסטעלען זי אויף א פעסטן מאטעריעלן בא-דען. צו דעם צוועק ערווארט מען דא אויך דעם סענאטאר ד"ר ברויערא און דעם פראפעסאר מאיר באלאבאן, וועלכע זאלען אהער קומען קיין קעלץ אין חול המועד פסח.

ס'איז כדאי אויך צו באצייכענען די זעלטענע הארמאניע, וועלכע הערשט היינט אין די גימנאזיע צווישען דעם לעהרער-פערסאנאל און די פערוואלטונג, וואס אונזער ענערגישע ארבייט פון מיח ווערט אנגעווענדעט נור אין דער רעציאנאלער ריכטונג, אז קיין שום אינערליכע קאנפליקטען זאלען מעהר אין די גימנאזיע נישט פארקומען און אזוי ציום איז צו האפען, אז די שולע וועט זיך בשלום ושלוה אנטוויקלען און דערגרייכען די געהעריגע הויך, צו וועלכע זי איז בארופען.

זיצונג פון קהלה-ראט וועגען די פסח-אקציע.

דעם 26-טען ה. ח. איז פארגעקומען א זיצונג פון קהלה-ראט, געווידמעט דער פסח אקציע. צווישען אנדערען איז באשלאסען געווארן צו פערטיילען צוף "קמחא-דפסחא" א סומע פון 12 000 זלאטעס, נאר צולב מאנגעל אין מיטלען, וועלען די קהלה פרנסים און דעפוטאטן אייפאנצהאלען די קהלה-מיטגלידער דעם קהלה-שטאט פון יאהר 1925 און נאך א קאנטא פאר'ן מאנאט פון יאהר 1927. ס'איז אויסגעשטעלט געווארן א ספעציעלע קאמיסיע פון 6 פערזאן, וועלכע איז באפולמעכטיגט די אויבענדערמאנטע סומע צו פערטיילען. די קאמיסיע באשטעהט פון די ה"ה: פרעזעס וואלף קליפקא, קאמגנער, פ. ד. צייזענבערג, ש. לייכטער, פ. פינקלער און י. קירשענבוים.

די פסח-אקציע איז אין פולען גאנג.

די אלגעמיינע פערזאמלונג פון „השומר-הצעיר".

פאריגען שבת, 8 אזייגער אווענד, איז אין לאקאל פון דער קהלה פארגעקומען אן אלגעמיינע פערזאמלונג פון „השומר-הצעיר", אין וועלכע עס האט זיך באטייליגט דער דעלעגאט פון די ווארשעווער שומרים-צענטראלע, ה' גרינבערג, ווי אויך אלע עלטערען פון די שומרישע קינדער.

די אלגעמיינע פערזאמלונג פון „לינת-הצדק".

די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער געזעלשאפט „לינת-הצדק", וועלכע האט געזאלט פארקומען פאריגען זונטאג, איז צוליב טעכנישע סיבות, אפגעלייגט געווארן און קומט פאר דעם היינטיגען זונטאג, דעם 3-טען אפריל, 6 אזייגער אוונט אין לאקאל פון דער יודישער קהלה.

די אלגעמיינע פערזאמלונג פון „קרן-קימת" קאמיטעט.

אויף די אלגעמיינע פערזאמלונג פון פאראייניגטען „קרן-קימת"-קאמיטעט, וואס איז פארגעקומען פאריגען שבת אין לאקאל פון דער קהלה, איז שטארק געטאדעלט געווארן די האלטונג פון די קעלצער ציונים און מזרחים, וועלכע באציהען זיך זעהר פאסיוו צום „קרן-קימת" און האבען אפילו נישט געפונען פאר נויטיג צו קומען אויף די פערזאמלונג.

צווישען די פארשידענע החלטות איז אויך אנגענומען געווארן צו פארקלענערן ביז צו א מינימום די ארטיגע לאקאלע הוצאות פון „קרן-קימת" קאמיטעט און מיטצוטיילען דעם ווארשעווער דירעקטאריום, וועגען די אינדיפערענטישע באציהונג פון די ציונים און מזרחים צו די „קרן-קימת" ארבייט.

9 אפענד האט די פרעזידענטין, פרל' חנה ראזענבערג געשלאסען די פערזאמלונג.

סוחרים-צוזאמענפאהר פון די קעלצער וואיעוואדסטווא.

מאנטאג, דעם 11-טען אפריל ה. י. קומט פאר אין קעלץ אין לאקאל פון קרייז-חיים-פאראיין, דער יעהרליכער סוחרים-צוזאמענפאהר פון די קעלצער וואיעוואדסטווא מיט די באטייליגונג פון רעפרעזענטאנט ווישליצקי.

אן ארץ-ישראל גאסט אין קעלץ.

פון 31 טען מערץ אן ווילט אין אונזער שטאדט דער חשוב'ער ארץ-ישראל גאסט ה' א. פרידמאן, וועלכער איז געקומען קיין קעלץ אלס באפולמעכטיגטער פון דער ווארשעווער „החלוץ"-צענטראלע און וועט זיך פארנעמען מיט די ארגאניזאציאנעלע, קולטורעלע און פאכמענערישע פארבערייטונגען פון ארטיגען „החלוץ". ה' פרידמאן וועט אויך האלטען פארטאגן פון די „קרן-החלוץ"-אקציע.

רשימה פון די מנדבים אויף „בדק-הבית". (רעמאנטירען די גרויסע שטאדט-שוהל).

דער גבאי פון שול-קאמיטעט, ה' יצחק קירשענבוים, האט אונז צוגעשיקט די רשימה פון די מנדבים אויף „בדק-הבית", (רעמאנטירען די גרויסע שטאדט-שוהל) באטענדיג זי צו פערעפענטליכען אין אונזער צייטונג, בכדי די יודישע באפעלקערונג זאל האבען א בעגריף וויפיל געלט מען באדארף נויטיג אויף דעם וויכטיגען צוועק.

רשימה № 1

(פון שבת פרשת צו)

א. ב. אייזענבערג 108 זל., מאיר זלאטא 100 זל., א. ב. רעמבישעווסקי 50 זל., גוטמאן יורא 50 זל., ליפא פינקעלשטיין 50 זל., שלמה רוזמאן 50 זל., איטשע ביאלאבראדא 50 זל., שמחה גאלדבערג 50 זל., מ. פ. זילבערבערג 36 זל., יצחק גאל בלום 36 זל., חיים קאהן 25 זל., אברהם אמבערג 25 זל., יחזקאל ראדזינסקי 15 זל., נחמן גאלדמאן 10 זל. י. ט. רעזענבלאט 10 זל., אברהם רעזענבערג 10 זל., אלי מאליניאק 36 זל., יוסף קליינשטיין 5 זל., פישל אביאמאוויץ 5 זל., משה קאשטאן 10 זל., גבריאל מאליניאק 5 זל. און יוסף וויקינסקי 5 זלאטעס.

רשימה № 2

(פון שבת פרשת שמיני)

משה קופפערבערג 36 זל., הירשל לייב מאוצר 20 זל., פסח שטיינבערג 18 זל., משה זעליג ציינפעלד 18 זל., הירשל פיין 100 זל., פישל גאלדלוסט 40 זל., פישל חתן ר' מענדיל פינקעלשטיין 10 זל., בן אברהם אמבערג 10 זל., הירשל התן יוקל גרינבלאט 10 זל., משה בויגען 18 זל., מיכאל נאליע 10 זל., אפרים וואקלאן 18 זל., אייזיק באשא 18 זל., מיכאל זילבערשטיין 5 זל. און א פרעמדער יוד 5 זל.

די נעמען פון די ווייטערדיגע מנדבים וועלען יעדע וואך פערעפענטליכט ווערן.

פאטאקאל.

מיר בעשייניגען היערמיט אז די געברידער פאטאק אונטער די פירמע „י. ד. פאטאק זעהנע" אין מאלאבאנדז נעבען בענדין, אז די קאקוספוטער פון קאקוסניסע וואס ווערט אויסגעארבייט אין זייער פאבריק אין מאלאבאנדז מיט דעם נאמען „פאטאקאל" ווערט געמאכט בהכשר גמור על חג הפסח

על צד היותר טוב אונטער אינזער אויפזיכט און די פוטער מעגען עסען אפילו היראים והחרדים און צו בענוצען אי צו פליש אי צו מילכיגע מאכלים אהנע שום נאכדענקונג. אויף יעדען פאקעט בעפינדעט זיך א שטעמפעל כשר לפסח בהשגחת הרב והבד"צ דבענדין.

ובעה"ח אור ה' תשא תרפ"ז בענדין.

חנוך צבי הכהן לעווין אב"ד דפה
יהושע דומ"צ
דן יצחק דומ"צ
חנוך דוד סג"ל דומ"צ
יצחק אייזיק דומ"צ

הכהן לעווין
בענדין
והגליל

שטעקלאר-פאבריק
OPTIMA
S. A.
אין קראקא
ארבייט אויס ווי אין די פריערדיגע יאהרען
אויך דאס יאהר
שאקאלאד
כשר לפסח
אונטער די אויפזיכט
פון ראבינאט.

לעצטע זיצונג פון שטאדט ראט.

דער שטאדט-ראט האט דעם היינטי-גען דינסטאג אבגעהאלטען זיין לעצטע זיצונג. פון אלע פונקטען, מיט וועלכע דער טאגעס-ארדנונג איז געווען אויסגע-פילט, איז נישט מעהר ביטראכט געווא-רען ווי דער בריעף פון ה' וואָיעוואָדא אין קעלץ, וועלכער האט מיטגעטיילט דאס אויפ'ן סמך פון דער פאראָרדנונג פון אינערן-מיניסטעריום ווערט אָפיצי-יעל דער שטאדט-ראט אויפגעלעזען אנווייזענדיג די מאטיווען, צוליב וועלכע דער שטאדט ראט ווערט פונאנדערגע-לאזט, ווערט גלייכצייטיג אין בריעף פון ה' וואָיעוואָדא פעסטגעשטעלט די צייט-ווייליג, אין משך פון וועלכער די וואהלען צום נייעם שט.-ראט זאלען רעאליזירט ווערען. דער וואהל-גאנג ווערט דורך ה' וואָיעוואָדא בעשטימט פון 2-טען קוויטשען ביז'ן 3-טען מאי ווען די וואהלען ברויכען פאקטיש פאר-קומען.

דורך דער צייט וועט דער מאגיס-טראט מאכען אלע נויטיגע פארבערײ-טונגען צו די נייע וואהלען.

נאך דער אפיציעלער מיטטיילונג אז דער שט.-ראט ווערט פונאנדערגע-לאזט, געזעגענט דעם שט.-ראט אין נאמען פון דער ענדעקישער פראקציע, אדוו. ה' ניעדזשוויעצקי. פון די יודישע ראטמענער נעמט דערנאך א ווארט ה' בריליאנט, וועלכער זאגט צו. אנד. אז די שטאדט האט יעצט פרייע הענד און קאן וועהלען זיעם, וואס זי וויל אין פערשטעהט.

* * *

אין צוזאמענהאנג מיט די וואהלען צום נייעם שטאדט-ראט קומט פאר דיעם קומענדיגען זונטאג אין האנד.-קלוב א בעראטונג פון אלע פאך-פארטעיען וועגען אננעמען א שטעלונג צו די פאר-שטעהענדע שטאדט ראט וואהלען.

דאנערשטאג כ"ז אדר שני אין טאג פון דער יאהר-צייט פון ר' ישראל פרענקעל ז"ל, האט די פאמיליע געשטעלט א מצבה די פרוי שפרינצה פרענקעל

נ. ע.

דעם עכטען
SIROLIN
<ROCHE>
קען מען ווידער בעקומען
אין אלע אפטייקען אין פוילען
צום פרייז 6,50 זל.

Teatr „ROZMAITOŚCI“ w Radomiu.
מאנטאג דעם 4-טען קוויטשען נור 1 אויפטריט פון בערימטען פוילישען טראגיקער
KAROL ADWENTOWICZ
מיט'ן אנטייל פון די בערימטסטע ארטיסטען פון די ווארשאווער טעאטערען
עס וועט אויפגעפירט ווערען דאס בערימטע ווערק פון סטרינדבערג
OJCIEC
דראמע — אין — 3 אקטען
בילעטען פון 1.20 — 4.20 זל.

Dr. med. I. Kleinberger
specjalista chorób, uszu, nosa i gardła
PRZEPROWADZIŁ SIĘ
Radom, ul. Moniuszki 4, I-sze piętro
(dawniej KOŚCIELNA).

Teatr „ROZMAITOŚCI“ w Radomiu.
דינסטאג דעם 5-טען קוויטשען
WIECZÓR BALETOWY
פון די בערימטע באלעט מייסטערן
G R E M O
העררליכע פאנטאסטישע טענץ — א אָווענד פון קינסטלערישען גענוס
אנפאנג 8 אָוונד.

CERES Tłuszcz Jadalny
אין פריש אנגעקומען, צו בעקומען אין אלע קאלאניאל-געשעפטען. די אויס-ארבייטונג פון צערעס-שפּייז-פעטס אין אונזערע פאבריקען שטעהט שטענדיג אונטער דער פערזענליכער השגחה פון הרב שמחה פרענקעל מסקאווינא. אין דער שפּייז-פעטס קען רעקאמענדירט ווערען אלע פרומע יודען.
Saturnia, S. A. Warszawa.

Kino „CORSO“ w Radomiu.
Od czwartku 31 do niedzieli 3 kwietnia 1927 r.
MONTE CARLO
Potężny dramat w 10 aktach.

Kino „ODEON“ w Radomiu.
Od 28 marca 1927 r.
ווערט דעמאנסטרירט דאס העררליכע בילד
פּו-חור

Kino „CZARY“ w Radomiu.
Cały świat orzekł, że najwspanialszym filmem wszystkich czasów jest:
FAUST
filmowa epopeja miłości, grzechu i śmierci.
W rolach głównych
Emil Jannigs, Kamila Horn i inn

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC. Odbito we własnej drukarni Radom Szwarlikowska № 20